

Techniek, recht en internet

Rudolf Rijgersberg promoveerde op 21 september 2009 in Groningen op een onderzoek naar de impact van globalisering op de positie van de rechtsstaat. Hierbij heeft hij vooral naar het internet gekeken. Immers, het internet is voor bijna iedere burger een tastbare vorm van globalisering: de wereld ligt via het internet binnen handbereik.

Daarnaast vormt het internet een wereld op zich waarop de nationale staten moeilijk grip krijgen. En omdat het gezag van de nationale staten beperkt is, ontstaan er andere vormen van regulering. Vooral regulering door techniek is daarbij belangrijk. Een voorbeeld hiervan is het domeinnamensysteem, dat door technici is ontworpen en waarbij de internationale rechtsorde nauwelijks een rol heeft gespeeld. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de architectuur van het internet.

Er is al overwogen om beslissingen over die architectuur in handen van de Verenigde Naties te leggen, gezien de wereldwijde impact van het internet. Het schrikbeeld van deze invulling is echter een politieke, bureaucratische en stroperige besluitvorming die de verdere ontwikkeling van het internet zal verlammen.

Bovendien lijkt het publieke belang van een goed functionerend internet prima gewaarborgd bij ICANN. De internetgemeenschap is mondig genoeg om voldoende inspraak te garanderen. Daar is niet noodzakelijkerwijs een democratische representatie van burgers voor nodig.

Rijgersberg lijkt een tegenstelling te scheppen tussen regulering via rechtsstatelijke vertegenwoordiging en nieuwe vormen van burgervertegenwoordiging die onder andere via marktregulering kunnen lopen. Als Google bijvoorbeeld burgerbelangen onvoldoende waarborgt dan kiest de burger voor alternatieve zoekmachines die dat wel doen. Laat de techniek en de markt dus vrij. De internationale rechtsorde is toch te traag om de burgerbelangen afdoende te behartigen.

Ik vraag me af of Rijgersberg op dit laatste punt de rol van de internationale rechtsorde niet onderschat. De belangrijkste regelgeving ten aanzien van het internet is ongetwijfeld het intellectuele eigendomsrecht. Aangezien op het internet voornamelijk gedigitaliseerde informatie is te

Mr. dr. Jaap Dijkstra – j.j.dijkstra@rug.nl – doceert het vak 'Juridische aspecten van kennismangement' aan de Rijksuniversiteit Groningen.

vinden, is dit het recht waarmee bedrijven hun investeringen op het internet kunnen beschermen. Het gaat dan vooral om bescherming ten opzichte van legale concurrenten. Illegale activiteiten zijn moeilijker te bestrijden, maar zodra hier een marktpartij uit ontstaat, wordt die al snel buiten spel gezet. Denk bijvoorbeeld aan KaZaA, Grokster en Napster.

Nu geldt voor het intellectuele eigendomsrecht dat dit vlak voor de opkomst van het internet ingrijpend is geharmoniseerd. In 1989 traden de Verenigde Staten toe tot de Berner Conventie, een verdrag dat de wereldwijde afstemming en bescherming van het auteursrecht regelt. En in 1995 kwam, bij de oprichting van de WHO, het TRIPS-verdrag tot stand waarbij belangrijke afspraken zijn gemaakt voor de internationale erkenning van intellectuele eigendomsrechten. Ik zou durven stellen dat met dergelijke verdragen een internationale juridische infrastructuur is geschapen die de commerciële exploitatie van het internet mogelijk heeft gemaakt. Het geeft bedrijven mogelijkheden om hun belangen en goodwill wereldwijd te beschermen en daarmee scheidt het de voorwaarden om in het internet te kunnen investeren. Aan naamsbekendheid heeft een bedrijf bijvoorbeeld niets als anderen die naam ook kunnen gebruiken; als Kluwer doodleuk de naam Amazon zou gaan voeren voor zijn Nederlandse internetactiviteiten. En ook Esmee Denters zingt geen liedjes van andere artiesten meer op YouTube sinds ze onder contract staat bij een platenstudio. Een zingend schoolmeisje sleep je niet snel voor de rechter, maar een platenstudio wel. En de juristen van de platenstudio realiseren zich dit al te goed.

Illegale activiteiten op internet zijn moeilijk te bestrijden, maar de legale spelers zullen hun gedrag terdege afstemmen op de internationale juridische kaders. Niet voor niets heeft iedere grote internet-speler een leger aan juristen in dienst. En zo is het recht voor de ontwikkeling van het internet belangrijker dan velen zich realiseren. Zonder rechten geen centen, zo simpel is het. **IK**